

Organizație partener: Asociația MOTIVAȚIE

Numărul de proiect: 769

Perioada ianuarie-decembrie 2008

1. Evenimente și schimbări importante în comunitate și în țară, relevante pentru proiect.

În luna noiembrie a fost lansat proiectul „Inițiativa pentru ratificarea Convenției drepturilor persoanelor cu dizabilități”. Proiectul este implementat de Alianța ONG în domeniul protecției persoanelor cu dizabilități. proiectul este constituit din activități de sensibilizare (demonstrație baschet în scaun rulant), mese rotunde cu implicarea factorilor de decizie, campanie media de informare și sensibilizare a opiniei publice, studiu privind necesitatea ratificării convenției, activități de instruire în domeniul Lobby și Advocacy în regiunile nord centru și sud. Acest proiect va fortifica eforturile Alianței și va influența schimbarea politicilor statului în domeniul dizabilității. Activitățile proiectului vor fi coordonate cu activitățile din cadrul proiectului nostru din 2009.

Începând cu anul 2009 se desfășoară un proiect de 5 ani axat pe dezinstituționalizarea copiilor cu dizabilități din Internatul de la Orhei. Acest proiect va permite integrarea copiilor în familiile naturale sau celor de tip Foster, crearea serviciilor specializate și de alternativă în mai multe localități rurale, crearea Caselor de tip familial, dar și alte servicii de plasament comunitar. În primul rând va permite schimbarea înșpre bine a vieții a peste 300 de copii și tineri cu dizabilități mintale și locomotorii (din practica noastră am putea spune majoritatea au diagnoze puse incorecte), având acces la servicii de reabilitare normale majoritatea din ei vor fi integrați pe deplin în societate.

Deschiderea Centrului republican de reabilitare pentru copii cu dizabilități va permite accesul la aceste servicii unui număr mai mare de familii care stau în rând ani de zile, pentru a avea posibilitate să beneficieze de servicii specializate de reabilitare.

În a doua jumătate a anului a fost lansat proiectul Strategiei cu privire la incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, care la moment se află spre aprobare la Guvern. La fel, în decembrie a fost aprobată Strategia privind crearea sistemului de servicii sociale integrate. Aceste 2 Strategii vor crea o bază favorabilă dezvoltării serviciilor sociale pentru persoane cu dizabilități.

2. Progresul în legătură cu *obiectivele principale* și cu *obiectivele secundare*.

- Gradul de realizare al obiectivelor, indicatorii, precum și eventuale schimbări

Urmând activitățile planificate pentru această perioadă și anume:

1) Parteneriat, lobby și advocacy:

- **Ședințele consiliului proiectului**

În total au fost organizate 12 ședințe ale CC, majoritatea fiind organizate în cadrul

altor activități din proiect. Acestea au permis mai puține lipse de la serviciu pentru partenerii din regiuni. La ședințe au fost discutate activitățile implementate și cele planificate, însărcinările și responsabilitățile fiecărei organizație partener, idei noi, ș.a. Un exemplu pozitiv a fost implicarea părinților copiilor cu dizabilități în activități de planificare a unui proiect. Rămâne de văzut dacă această practică va fi prelungită de fiecare organizație în parte. În majoritatea cazurilor ședințele au fost necesare nu numai pentru activitățile proiectului dar și pentru un simplu schimb de informații noi utile, despre probleme apărute și metode de rezolvare, comunicare (normală – nu prin e-mail) care consolidează parteneriatele. Ca o idee (datorită faptului că nu se prevăd activități comune), ar fi binevenită organizarea a astfel de ședințe cu coordonatorii de proiect de către bordul SOIR Moldova, cel puțin o dată la 2 luni. Asta va permite păstrarea legăturilor de parteneriat și fortificarea eforturilor comune.

• **Prezentarea modelelor de activitate a partenerilor**

Pentru acest proiect au fost planificate prezentările activităților fiecărui partener care au fost efectuate:

- 1) 27 februarie Asociația MOTIVAȚIE – Centrul Comunitar pentru Copii și Tineri și Centrul Viață Independentă,
- 2) 3 octombrie Asociația AZI din Cahul inclusiv Centrul de zi pentru copii cu dizabilități și serviciile create în c. Burlacu împreună cu ONG PROSPERARE și Primăria locală,
- 3) 22 octombrie ASCHF Peresecina a prezentat Centrul de zi,
- 4) 27 noiembrie Centrul FIDANGIK din Comrat și Centrul PLAMICE din Taraclia,

În afară de activitățile propriu zise în timpul prezentărilor sa vorbit despre istoricul și necesitatea creării organizațiilor, colaborarea și parteneriatele cu APL și alte ONG de profil, schimbările produse la nivel local sau republican, rezultatele obținute și impactul asupra beneficiarilor, ideile și serviciile care au nevoie să fie dezvoltate în viitor. Deoarece fiecare organizație are al său specific, astfel de prezentări ar fi de dorit să fie organizate și pentru specialiști nemijlocit (poate în cadrul a unui proiect cu cluburi pentru kineto, psihopedagogi, ș.a.), pentru ca experiențele să fie preluate nemijlocit de cei care pe urmă le implementează. În proiectul nostru la prezentări în majoritate au participat managerii echipelor - din care cauză de cele mai multe ori informația se reține la nivelul bordului organizației și nu permite specialiștilor de rând să ia cunoștință cu metode și tehnologii noi în activitățile de reabilitare propriu zise.

La fiecare prezentare în afară de reprezentanții partenerilor au participat și specialiști din cadrul altor organizații (Centrul SPERANȚA Chișinău, Centrul DORINȚA Călărași și Centrul PLAMICE din Taraclia). Ar fi binevenite vizite și la alte Centre (poate în cadrul unui proiect de dezvoltare organizațională).

• **Activități lobby și advocacy**

Practic au fost planificate astfel de activități pentru toți partenerii.

- Ca activități individuale au fost efectuate:

1) 26 martie deschiderea Clasei incluzive în liceul A. Donici s. Peresecina – proiect implementat de ASCHF Peresecina în parteneriat cu APL locale și raionale, cu sprijinul informațional SPERANȚA Chișinău și financiar SOIR Moldova. O experiență nouă mai ales pentru sectorul rural, o posibilitate de a integra copii cu dizabilități în mediul normal de dezvoltare (este important nu numai accesul la studii dar și comunicarea la nivel egal cu copiii de aceeași vârstă), posibilitate de a elibera pe un timp (durata lecțiilor) părinții de la îngrijirea încontinuu a copilului, ce ar permite

angajarea lor în câmpul muncii și nu numai. La crearea Clasei s-a ținut cont și de adaptările arhitecturale.

2) 27 mai deschiderea Centrului de resurse DIZABILITATE – proiect implementat de AMM în parteneriat cu DMPDC, sprijinul financiar realizat de către GTZ și Ambasadei Olandei la Kiev. Centrul are o bibliotecă de peste 1000 materiale informative din diferite domenii legate de „dizabilitate”, care a fost adunată pe parcursul a mai multor ani de specialiștii AMM din cadrul diferitor proiecte. În afară de aceasta Centrul permite oferirea serviciilor de consultanță, de instruire, acces la resursele informaționale din internet (conexiune cu viteză înaltă), servicii care pot fi accesate de diferite persoane: specialiști din domeniu, voluntari, însuși persoane cu dizabilități. Am putea remarca că este și primul serviciu adaptat pentru cei la cărucior.

- Ca activități combinate au fost cele organizate în Cahul și Comrat:

1) 3 octombrie a fost prezentată activitatea Asociației AZI și serviciile de reabilitare create în c. Burlacu cu sprijinul nemijlocit a Primăriei (parteneriat ONG și APL), servicii care sunt încă la o fază începătoare și au nevoie de susținere nu numai financiară dar și logistică. Ce-ia ce nu se poate spune despre colaborarea între Direcția Protecția Copilului Cahul și Asociația AZI, conflict care aduce și multe semne de întrebare în dezvoltarea altor parteneriate ONG – APL și nu exclude implicarea anumitor interese personale sau politice (credem noi din parte reprezentantului APL).

2) 27 noiembrie în cadrul prezentării Centrului FIDANGIK a avut loc o discuție cu reprezentanții: Primăriei Comrat, Departamentului sănătate publică și Direcția asistență socială UTA Gagauzia. Sau discutat astfel de subiecte ca crearea și susținerea serviciilor de alternativă cu ajutorul APL, cum vede APL –ul necesitatea în astfel de servicii și care sunt criteriile de selecție, unde este nevoie de implicare a Autorităților Centrale și unde ale celor Locale, perspectivele tinerilor cu dizabilități (crearea locurilor de muncă și accesului la instruire). *Ar fi încă mai efectivă această întâlnire dacă ar participa reprezentanți ai APL și din alte regiuni (Chișinău, Cahul și Peresecina).*

Datorită implicării APL în susținerea financiară a activităților crește durabilitatea lor și prin astfel de întâlniri reprezentanții APL pot vedea înțelege rolul serviciilor create și necesitatea de a le susține.

Dar am putea spune că aceste activități încă nu sunt organizate la nivel înalt și impactul lor la moment este minim. *Pentru a avea impact mai mare activitățile trebuie să fie organizate de persoane ce sunt instruite și au practică în domeniu, în comun cu mai mulți parteneri, posibil în cadrul unor proiecte aparte.*

Activități de „sensibilizare” în afara proiectului:

- „Conferința de presă”, organizată din necesitatea de a ridica problema – condițiilor de cazare la tabăra de vară „Prietenie”. Cum am scris și în raportul „trimestrul III” pentru noi a fost o experiență nouă. Astfel de activități au un impact mai mare deoarece informația relatată se difuzează pe plan național. Dacă astfel de conferințe ar fi organizate la începutul și sfârșitul fiecărui proiect mare, populația de rând (beneficiarii direcți) ar fi informați mai bine despre: serviciile oferite de ONG-uri, problemele din cauza cărora sunt dezvoltate astfel de servicii, lacunele în sistemul social existent care nu permit protecția completă a persoanelor cu dizabilități, ar înțelege mai bine cum se finanțează aceste servicii (de cele mai multe ori părinții sau beneficiarii nici nu înțeleg diferența între un serviciu creat de ONG și cel de stat).

Din această cauză astfel de conferințe ar fi binevenite de fiecare dată când sunt probleme dar sunt încă mai binevenite pentru a relata experiențele pozitive ale organizațiilor. În Moldova încă nu există o practică de a relata public activitatea ONG-urilor, din care cauză nu putem vorbi despre o sensibilizare eficientă a opiniei

publice.

- Activități de sport - pe baza sportului adaptat se pot diversifica serviciile de reabilitare pentru copii și tineri, crește imaginea pozitivă a persoanelor cu dizabilități în societate, își schimbă atitudinea față de viață însuși persoanele cu dizabilități și familiile lor, participanții dezvoltă astfel de calități ca spiritul de echipă, încredere în forțele proprii și nivelul de dezvoltare fizic și moral, ș.a. Pentru dezvoltarea sportului este nevoie de susținere atât din partea statului dar și din partea sponsorilor și finanțatorilor.

1) Demonstrații de baschet în scaun rulant, o experiență nouă pentru noi dar cu impact pozitiv, în primul rând datorită faptului că 2 demonstrații au fost organizate în locurile unde se demonstau pe ecran mare meciurile de fotbal din cadrul Campionatului „EURO 2008” și toți spectatorii au fost amatori de sport, a treia demonstrație a fost organizată în sala sportivă a Universității de educație fizică și sport, spectatori fiind studenții care în viitor vor fi specialiști kineto în serviciile de reabilitare.

2) Participarea la competițiile internaționale „Cupa Motivation – Vodafone la tenis de câmp în scaun rulant” și „Cupa Motivation – Vodafone la baschet în scaun rulant”. Participările la aceste competiții sunt importante în primul rând pentru creșterea profesională a echipei în comun și fiecărui jucător în parte, în afară de aceasta totuși este prestigiul organizației, țării, finanțatorilor (în ambele plecări finanțatori am fost noi singuri).

- Participarea la Conferința internațională a persoanelor cu dizabilități în orașul Haaga (Olanda). La acest Congres echipa noastră pentru prima dată a reprezentat Moldova. Cu atât mai interesant a fost pentru reprezentanții altor țări participarea noastră deoarece am fost unica echipă care a parcurs o distanță de 2500 km cu un microbuz adaptat. În afară de aceasta am vizitat două ONG-uri ce prestează servicii de reabilitare: în Zamosk Polonia și Sittard Olanda, unde am luat cunoștință cu alte metode de integrare socială și sistemul de protecție socială în aceste țări, informație și experiență ce ne va permite să dezvoltăm și diversificăm mai departe serviciile noastre.

• **Seminare de instruire locale**

Au fost planificate 4 seminare locale - câte unul organizat de fiecare ONG partener. Participanți la aceste activități au fost specialiștii organizațiilor din domeniu din regiunea dată și părinții copiilor cu dizabilități, care beneficiază de serviciile centrelor. Seminarele au fost organizate în datele de:

- 1) 16 octombrie în cadrul Centrului Comunitar, cu tematica „Comunicare pedagogică”. Sa discutat problema comunicării între specialist – beneficiar, sau demonstrat noi metode de comunicare prin joc sau activități care implică atenția copilului, implicarea părinților în procesul de educație a copiilor cu dizabilități. În special au participat specialiști de la câteva organizații noi din Ialoveni și Bacioi, dar și Centre pentru copii din mun. Chișinău.
- 2) 28 noiembrie în cadrul Centrului FIDANGIK din Comrat, cu tematica „Interacțiunea organelor de stat, părinților, specialiștilor - în problema protecției sociale a persoanelor cu dizabilități”. Au participat reprezentanții Departamentelor Sănătate publică și Asistență socială a UTA Gagauzia, adjunctul primarului or. Comrat, asistenții sociali din satele învecinate, specialiști din domeniu și părinții copiilor cu dizabilități beneficiari ai Centrului. Sa discutat problema lipsei serviciilor pentru copii și tineri cu dizabilități cu vârstele cuprinse între 0 - 7 ani și cei mai mari de 18 ani. Lipsa serviciilor de instruire profesională pentru tinerii cu dizabilități și perspectivele pozitive și negative a angajării sau crearea locurilor de muncă adaptate.

- 3) 30 noiembrie în cadrul Asociației AZI din Cahul, cu tematica „Educație incluzivă și serviciile de sprijin în incluziunea școlară”. Participanți au fost studenți de la facultatea de Asistență socială, pedagogi din școlile orășenești și părinții copiilor cu dizabilități. Sau prezentat modelele de incluziune școlară (pe baza experiențelor văzute în Lituania și Centrului SPERANȚA din Chișinău), sa vorbit despre rolul părinților și asistenților, implicarea pedagogilor.
- 4) 19 decembrie în cadrul ASCHF Peresecina, pentru părinții copiilor cu dizabilități cu tematica „Comunicare eficientă părinte - copil prin intermediul terapiei ocupaționale”. Seminarul sa axat pe implicarea părinților în procesul de reabilitare și educație a copiilor cu dizabilități, implicare mai eficientă prin folosirea metodelor terapiei ocupaționale. Clar că mulți părinți se consideră „supra ocupați și supra obosiți” ca să mai facă și astfel de activități, dar prin astfel de seminare ei își schimbă atitudinea față de copil și viitorul lui.

2) Consolidarea capacităților

• Seminare de instruire pentru parteneri

În total au fost organizate 5 seminare planificate:

- 20 februarie, seminarul cu tematica „Parteneriatele: specialist – părinte și părinte – părinte”, experți au fost specialiștii de la Centrul de zi SPERANȚA Chișinău. Seminarul sa axat pe problemele comunicării eficiente între specialiștii ce prestează servicii de reabilitare copiilor cu dizabilități și părinții acestor copii, metodele de implicare a părinților în educarea și reabilitarea copiilor proprii, schimbarea atitudinii părinților față de viitorul copiilor.
- 12 martie, seminarul cu tematica „Voluntariat și comunitate vis a vis de Dizabilitate”. Seminarul a fost condus de un expert din cadrul ONG „Tinerii pentru Dreptul la Viață” (ce are o experiență de peste 8 ani în domeniul voluntariatului) și de coordonatorii de voluntariat din cadrul AMM, care au prezentat voluntariatul în contextul persoanelor cu dizabilități, implicarea voluntarilor în servicii și acțiuni specializate, implicarea persoanelor cu dizabilități ca voluntari în diferite activități sociale și de instruire. Practica și experiența expusă la seminar ar permite implicarea în activități de voluntariat nu numai a tinerilor studenți, dar și a rudelor sau prietenilor persoanelor cu dizabilități.
- 30 aprilie, seminarul „Terapie ocupațională și instruire profesională a persoanelor cu dizabilități”. Au fost prezentate două metode de implicare a copiilor și tinerilor în activități de terapie ocupațională: meșteșugărit popular și anume împletitul obiectelor din lozie, tehnica japoneză de lucru cu hârtia „origami” – metodă ce permite dezvoltarea creativității, motricii fine, atenției și alte calități necesare copiilor.
- 13 iunie, seminarul „Sistemul de asistență socială a persoanelor cu dizabilități în R. Moldova”. Seminarul a fost condus de Elena Bacalu, expert național în domeniu. A fost prezentat sistemul de asistență socială și principiile de funcționare, problemele și perspectivele sistemului.
- 14 iunie, seminarul „Educația incluzivă a copiilor cu dizabilități” a fost condus specialiștii de la Centrul de zi SPERANȚA Chișinău. Ei au prezentat experiența lor de incluziune a copiilor în școala generală, problemele cu care sau confruntat și metodele de depășire a obstacolelor create de sistem și chiar și de oameni, cum ar fi: pedagogii din școli, specialiștii de la direcțiile de educație, părinții copiilor din clase, ș.a.

Aceste seminare au fost preconizate în special pentru specialiștii Organizațiilor partenere care nemijlocit sunt implicați în activitățile legate de temele abordate, dar au fost invitați și specialiști ai altor ONG de profil, (de exemplu Centrul DORINȚA din Călărași sau SPERANȚA din Chișinău). La toate seminarele au fost invitați ca experți specialiști din domeniile date, ca de exemplu Centrul ORIGAMI, Centrul SPERANȚA, ș.a. Mai mulți specialiști au menționat că fiecare temă abordată ar avea nevoie de desfășurare mai detaliată în cadrul a mai multe seminare de câteva zile. Dar cum a fost menționat și mai înainte specialiștii Centrelor nu practică **autoinstruirea**. E nevoie de organizare a unui seminar pe această temă. În afară de aceasta organizarea seminarelor de câteva zile cu posibilitatea de cazare în Chișinău este mai eficientă decât seminarele de o zi când se pierde mult timp pe drum (mai ales pentru cei ce vin din Cahul).

• Tabăra de vară

La tabără au participat reprezentanți și beneficiari ai 7 organizații din domeniu:

- Asociația MOTIVAȚIE, Asociația AZI, ASCHF Peresecina și Centrul FIDANGIK – ca parteneri în proiectul dat,
- Centrul SPERANȚA din Criuleni – ca participanți independenți cu programul aparte,
- Centrul DORINȚA din Călărași – ca beneficiari în grupul invitat de Asociația MOTIVAȚIE,
- O familie (un copil cu dizabilitate locomotorie și mama sa) ca reprezentanți invitați din partea Centrului de reabilitare ȘANS din or. Belaia Țercovi din Ucraina în grupul invitat de Asociația MOTIVAȚIE (au fost invitați și reprezentanții Fundației MOTIVATION România și Asociației VILTIS Lituania, care cu părere de rău nu au avut posibilitate să participe la tabără).

Programul a fost organizat în așa fel ca cele patru organizații partenere să aibă posibilitate de sine stătător să organizeze activitățile zilnice, cele de seară fiind organizate de AMM. Sau organizat activități de tipul - terapie ocupațională, seminare informative pentru părinți, activități distractive ca *karaoke* și *discoteca*, jocuri active, o experiență nouă a fost editarea „Ziarului Taberei”. Ca și în anii precedenți a fost necesară și utilă implicarea voluntarilor. În același timp putem spune că în acest an tabăra sa desfășurat mult mai greu față de anii precedenți, dar a avut și rezultate bune și experiențe noi. Practica nouă de „program separat” a permis partenerilor să-și încerce puterile în organizarea activităților de sine stătător și în același timp a facilitat schimbul de experiență între organizații. În fiecare seară a fost organizată câte o prezentare a fiecărei organizații, ce a permis și specialiștilor și beneficiarilor să cunoască mai bine celelalte organizații și specificul lor de lucru.

În ultima seară a taberei a fost invitată artista Aura, care a cântat împreună cu copiii și le-a oferit clipe și amintiri plăcute de la tabără.

Una din problemele cu care ne confruntăm de fiecare dată când organizăm tabere de vară este accesibilitatea, de fiecare dată suntem nevoiți să cheltuim surse financiare adăugătoare pentru crearea condițiilor de acces în localuri. În afară de aceasta pentru prima dată ne-am ciocnit cu probleme atât de grave legate de condițiile de cazare și alimentare, fapt ce ne impune să fim mai prudenți pe viitor.

• Vizita de studiu în Lituania

În total au plecat 13 persoane. Ca o idee propusă de finanțatori a fost includerea în grup a unui copil cu dizabilități. Grupul a beneficiat de vizite în diferite Centre de reabilitare, Școli cu educație incluzivă, alte organizații de stat și neguvernamentale ce lucrează în domeniul dizabilității. În afară de aceasta a fost și un scurt program cultural. La întoarcere participanții la această vizită au îndeplinit un chestionar unde au indicat punctele forte și slabe ale vizitei și rezultatele obținute în urma ei. Vizita a

dat posibilitate participanților să vadă noi modele de organizare a serviciilor la nivel local și de stat, dar și să preia unele metode de lucru cu persoanele cu dizabilități. De asemenea, specialiștii au aflat mai multe informații cu privire la rolul părinților în prestarea serviciilor, managementul serviciilor, baza legală de prestare a serviciilor și multe alte lucruri necesare activității profesionale.

Datorită acestei plecări sa stabilit o legătură de parteneriat între organizațiile noastre și organizația „VILTIS” din Lituania. Cu părere de rău nu au avut posibilitate să plece la tabăra de vară organizată de „VILTIS” 6 persoane din Moldova (părinți cu copii și specialiști), nu sau găsit surse financiare pentru acoperirea cheltuielilor de drum.

- **Seminarele de instruire organizate de echipa de medici din SUA**

Această activitate a fost în afara proiectului. În perioada 8 – 19 septembrie în incinta Centrului Comunitar pentru Copii și Tineri au fost organizate seminare de instruire pentru specialiști ce lucrează în domeniul reabilitării persoanelor cu dizabilități (diferite diagnoze și vârste). Seminarele au fost conduse de o echipă de medici din SUA care lucrează în acest domeniu. Participanți au fost reprezentanții AMM, Centrului „VOINICEL”, Centrului „Casa Speranței” și Centrului „SPERANȚA” din Chișinău. Medicii au fost invitați de organizația „CORAMDEO” din Chișinău. În afară de aceasta o parte de activități au fost organizate la Centrul Republican de Reabilitare pentru Copii care a fost deschis recent în Chișinău. La finele instruirii pe data de 19 septembrie a fost organizat un carnaval de jocuri cu participarea copiilor cu dizabilități beneficiari ai AMM. Au fost invitați și specialiști din alte Centre dar din lipsa surselor financiare pentru acoperirea cheltuielilor de drum și alimentare ei nu au avut posibilitate să participe.

3) Serviciile comunitare Motivație

a) Stagiile de recuperare activă la CVI

În total au fost organizate 17 stagii: dintre care 14 stagii de 11 zile fiecare (8 pentru copii și 6 pentru tineri – unul de sport) și trei de 21 zile fiecare (pentru tineri, 2 de sport și unul TOT). În mare parte au participat copiii și tinerii cu diferite diagnoze și de diferite vârste (în dependență de grup). Programele stagiilor au fost bazate pe cele precedente dar modificate după necesitățile fiecărui grup aparte.

Ca și în stagiile precedente utilizatorii de scaun rulant cu ajutorul instructorilor și-au dezvoltat abilitățile de manevrare a acestuia, au învățat poziționarea corectă în scaun, au luat cunoștință cu problemele de ordin medical și igienic care pot apărea pe parcurs și metodele de soluționare a lor (de exemplu escarele sau infecțiile urinare). La activitățile de terapie ocupațională copiii au învățat lucrul cu ghipsul, confecționarea diferitor figuri din hârtie colorată și alte materiale. În cadrul activităților cu asistentul social tinerii și părinții copiilor au fost informați despre beneficiile sociale prezente, drepturile sale precum și metode de apărare a acestor drepturi. Activitățile cu psihologul au fost axate pe testare, jocuri de dezvoltare a motricității, artterapie și în special lucru în grup (în majoritatea cazurilor copii sunt izolați de societate și semeni de vârsta lor, din această cauză de multe ori ei sunt egoiști sau închiși în sine și nu posedă abilități de comunicare în grup). Dar cele mai importante experiențe acumulate pe durata stagiilor sunt abilitățile de viață independentă, în mare măsură predate de la egal la egal de către instructorii în scaun rulant.

La stagiile de sport accentul a fost pus pe dezvoltarea practicii de joc, forței fizice, abilității de manevrare a scaunelor rulante sportive. Sa pus accent și pe dezvoltarea spiritului de echipă, ajutor reciproc, coeziunii grupului. Au fost organizate activități cu psihologul (în grup și individual), asistentul social, activități de dezvoltare a abilităților de viață independentă, discuții în grup.

b) Stagii pentru copii cu dizabilități la Centrul comunitar

În total au fost efectuate nouă stagii cu copii de diferite vârste. Activitățile principale au constituit: gimnastica curativă, consiliere psihologică, terapie ocupațională și în fiecare miercuri lecții la biserica Sf. Dumitru din sectorul Botanica. O experiență nouă este vizita copiilor la magazinul METRO. Această vizită permite implicarea copiilor în efectuarea cumpărăturilor pentru familie (mamele se folosesc de ocazie și procură cele necesare) dar tot odată învață părinții cum să implice copilul în gestionarea problemelor legate de viața cotidiană. În perioada lunilor iunie și iulie o parte de copii au beneficiat de posibilitatea de a frecventa bazinul (în cadrul unui miniproiect realizat de Centrul Comunitar).

În afară de stagii au fost organizate șapte sărbători - activități comunitare: Sf. Valentin, Ziua Mamei, 1 iunie, Clovniii lumii, Ziua Centrului Comunitar, Sărbătorile de Crăciun (aparte pentru copii și tineri). La aceste activități au participat copii și tineri cu dizabilități, copii din comunitate și Internatul Nr. 2 dar și copiii din stagiile de la CVI.

• Microbuzul adaptat cu rampă

După eforturi de 2 ani de a convinge Parlamentul pentru a introduce în țară un Microbuz adaptat, acest lucru a fost posibil doar în luna august. Unitatea de transport pentru 8 persoane, adaptată cu rampă de acces, este donația unei persoane particulare din Germania și a sosit la bord încărcat cu alte ajutoare umanitare care au fost parțial distribuite la organizațiile partenere, iar altele utilizate în activitatea Asociației. Acest microbuz a permis în câteva luni să realizăm activități importante și să diversificăm serviciile cu eforturi minime. La moment constituind unica unitate de transport a AMM, el permite organizarea transportului copiilor la/din stagii, plecarea în excursii și activități de socializare, participarea la competiții ș.a.

Altă problemă este necesitatea de reparație a caroseriei care este costisitoare, dar fără care nu vom avea posibilitate de a-l exploata deoarece nu va trece controlul tehnic.

- Probleme apărute în implementarea proiectului și modul în care au fost soluționate

În special ne-am ciocnit cu câteva probleme:

- Pentru ca să beneficieze mai mulți copii și tineri noi de stagii, lucrăm în continuu cu baza de date și o completăm după posibilitate cu informații primite pe diferite căi și din diferite locuri. Însă totuși de multe ori primim refuz din partea părinților de a participa la stagiile de recuperare, cauzele invocate fiind diverse: nu suntem cunoscuți sau ne cred o organizație de tip religios, nu au timp deoarece au de lucru cu pământul, de multe ori nu vin pur și simplu chiar dacă sunați preventiv au dat acordul,
- Încă o problemă cu care ne-am confruntat au fost condițiile de cazare și alimentare la tabără. După o experiență de 8 ani de organizare a taberelor noi pentru prima dată ne-am ciocnit cu o astfel de atârnare și lipsă de responsabilitate din partea unui agent economic și a personalului. În afară de lipsa de condiții de cazare normale și nerespectarea celor mai simple norme sanitare, nu s-au respectat și normele de alimentare a copiilor. Deservirea, calitatea și cantitatea bucatelor parcă au revenit din perioada sovietică (posibil încă mai rău), hrana nu era variată și era servită în cantități insuficiente. Pe parcursul taberei a fost nevoie de a procura alimente adăugător pentru a permite copiilor să se alimenteze normal și să se simtă bine. Pe baza tuturor

acestor probleme, am organizat o Conferință de presă. În timpul selecției localului pentru alte tabere vom fi mai minuțioși și vom cere *autorizațiile sanitare de funcționare*.

- O problemă pentru organizarea eficientă a stagiilor a fost lipsa kinetoterapeutului, problemă care sa rezolvat înspre sfârșitul proiectului. Au fost invitate la selecție mai multe persoane dar din diferite motive: salariu insuficient, capacități de muncă și profesionalism, condiții de muncă (necesitatea de a pleca la Vadul lui Vodă), nu a fost acceptată oferta noastră sau noi nu am acceptat persoana solicitantă. Rezolvarea a fost prin câteva metode: la stagiile de sport am invitat antrenori separat pentru fiecare stagi, începând cu luna septembrie la stagiile de recuperare am invitat un kinetoterapeut de la Centrul SPERANȚA din Chișinău care activa câteva zile pe stagi. În luna noiembrie am selectat o studentă de la facultatea de kinetoterapie care a fost de acord cu condițiile noastre, a lucrat voluntar timp de o săptămână după care a fost angajată pe o lună de zile. În acest an vrem să prelungim contractul cu această persoană.
- Altă problemă a fost plecarea a cinci copii în timpul stagiului (din diverse motive), trei au plecat din motivul agravării stării de sănătate, unul din cauza mamei care a spus că nu are timp și nu are cine să o înlocuiască. De fiecare dată am găsit alte persoane care ia-u înlocuit dar se întrerupe programul și stagiul nu este așa de eficient nici pentru copiii care pleacă nici pentru cei care îi înlocuiesc.
- O problemă apărută în spre finele proiectului - comunicare neeficientă între organizațiile partenere și între organizații beneficiare și finanțatori, nerespectarea termenilor de raportare. Una din cauze a fost nevoia de a implementa mai multe activități decât cele planificate (unele transferate, altele care sunt în afara proiectului), alta fiind puține întâlniri cu partenerii și finanțatorii.

- Noi abordări/metode/ strategii impuse de contextul in care se desfășoară proiectul.

Activitățile proiectului în mare măsură sau desfășurat conform planului și experienței pe care o are acumulată AMM. Însă am avut și experiențe noi:

- Implicarea în procesul de planificare și organizare a activităților a părinților ce educă copii cu dizabilități, implicând părinții nemijlocit în activități crește nivelul de încredere între părinți și specialiști, se pot diversifica și dezvolta anume serviciile necesare, iar în viitor acești părinți ar putea fi dezvoltați ca lideri ai grupurilor locale de inițiativă și persoane resurse pentru Centrele de reabilitare.

- Meciurile demonstrative de baschet în cărucior în fața unui public larg. Datorită organizării reușite, antrenamentului și având echipamentul necesar am avut posibilitatea să jucăm frumos, publicul a rămas foarte impresionat și credem că am atins scopul de a sensibiliza opinia publică față de posibilitățile persoanelor cu dizabilități.

- Organizarea Conferinței de presă, o experiență care ne va permite pe viitor să vorbim deschis în fața unui public larg despre problemele apărute dar și despre practicile pozitive dezvoltate de ONG-uri.

- Seminare de instruire de câteva zile organizate la Vadul lui Vodă în cadrul CVI, permite asimilarea mai bună a informației deoarece specialiștii nu se grăbesc să plece la autobus, mai ales cei care vin din raioane îndepărtate, este o atmosferă mai

relaxantă și permite coeziunea grupului.

3. Dinamica grupului țintă în perioada de raportare.

Spre finele proiectului am selectat mai ușor beneficiari pentru stagii, mulți din participanții la stagiile din anii precedenți au expus dorința de a mai participa, în afară de aceasta am schimbat activitățile din cadrul stagiilor, schimbări ce au fost apreciate de beneficiari.

În total au avut posibilitate să beneficieze de stagii 73 de copii și tineri față de 64 planificați, plus 30 de însoțitori (părinți sau rude).

Echipa de baschet și jucătorii de tenis au devenit mai profesioniști datorită organizării stagiilor de antrenament și participării la competițiile internaționale. La moment putem spune că avem o echipă de baschet formată.

Echipa de specialiști care a participat la activitățile de instruire, vizitele de studiu și prezentările modelelor de activitate au devenit mai profesioniști și au obținut cunoștințe noi în domeniul serviciilor pentru copiii cu dizabilități. Managerii Centrelor au luat cunoștință cu practica și experiența altor organizații ce le va permite să dezvolte servicii noi care sunt necesare în regiunile date.

La majoritatea activităților au participat mai multe persoane decât era planificat inițial.

Cei patru părinți implicați în proiect au devenit persoane – resursă pentru organizații și ar putea fi implicați nemijlocit în activități de instruire, sensibilizare, ș.a.

4. Eventuale schimbări în planul de activitate precum și activitățile desfășurate până la acest moment.

- *Care din activități au fost implementate și care nu au fost implementate?*

Au fost planificate și implementate următoarele activități:

- douăsprezece ședințe ale Consiliului Coordonator a proiectului,
- patru prezentări a modelelor de activitate a organizațiilor partenere (au fost efectuate cinci – Centrul PLAMICE din Taraclia),
- patru activități de Lobby și advocacy, câte una pentru fiecare partener,
- patru seminare de instruire organizate la nivel local de fiecare Centru,
- editarea „pliantului promoțional” și „ghidului de bune practici” (ghidul se află în lucru),
- cinci seminare de instruire pentru specialiștii Centrelor partenere,
- tabăra de vară pentru copii cu dizabilități,
- vizita de studiu în Lituania pentru specialiștii Centrelor partenere,
- patrusprezece stagii de recuperare activă în cadrul CVI, dintre care trei stagii de sport, două TOT și restul de recuperare activă (sau efectuat 17 stagii în total),

Au fost planificate dar nu implementate următoarele activități :

- nu este finisat „ghidul de bune practici” care se află în faza de prelucrare a informației și editare.

- *Câți beneficiari au fost implicați?*

La activitățile implementate au fost implicați beneficiari:

- ședințe ale Consiliului proiectului – aproximativ 8 - 9 participanți la fiecare ședință,
- prezentările modelelor de activitate: planificat 16 pers. / prezentare
 - Asociația MOTIVAȚIE – 16 persoane
 - Asociația AZI din Cahul – 14 persoane
 - ASCHF Peresecina – 14 specialiști,
 - Centrul FIDANGIK din Comrat și Centrul PLAMICE din Taraclia 20 participanți
- activitățile lobby: planificat 8 pers. / activitate
 - Asociația MOTIVAȚIE – 25 participanți
 - Asociația AZI din Cahul – 15 participanți
 - ASCHF Peresecina – în total au fost 35 de participanți dintre care invitați din proiect 17 persoane,
 - Centrul FIDANGIK din Comrat – 19 participanți
- seminarele locale: planificat 15 pers. / seminar
 - Chișinău – 13 ascultători și doi experți
 - Comrat – 16 participanți și doi experți
 - Peresecina – 15 părinți și doi experți
 - Cahul – 16 participanți și trei experți
- seminarele de instruire pentru parteneri: planificat 8 pers. / seminar
 - seminarul 1 – 15 participanți
 - seminarul 2 – 15 participanți
 - seminarul 3 – 15 participanți
 - seminarul 4 – 11 participanți
 - seminarul 5 – 9 participanți
- tabăra de vară – AMM 39 pers., Comrat FIDANGIK 32 pers., AZI Cahul 68 pers. și ASCHF Peresecina 36 pers.
- vizita de studiu în Lituania – planificate 8 persoane, au participat 13 persoane dintre care: 4 părinți și un copil cu dizabilități, 8 specialiști:
 - Motivație 5 persoane – 4 specialiști (dintre care 2 în scaun rulant) și un părinte,
 - Azi 3 persoane – 2 specialiști și un părinte,
 - ASCHF Peresecina 2 persoane – un specialist și un părinte,
 - Centrul FIDANGIK 3 persoane – un specialist, un părinte și un copil cu dizabilitate,
- stagiile de recuperare activă și sport:
 - opt stagii pentru copii – 32 copii beneficiari,
 - nouă stagii pentru tineri – 41 tineri beneficiari dintre care 7 s-au repetat la stagiile de sport
 - ca însoțitori au participat 30 părinți, rude apropiate,
 - ne-au ajutat în desfășurarea stagiilor 10 voluntari din străinătate: SUA, Canada, Suedia, Cazahstan și Uzbekistan.

- *Sunt activitățile/proiectul implementat în timpul stabilit?*

Nu toate activitățile planificate a fost organizate în perioadele stabilite anterior, și anume:

- seminarul de instruire preconizat pentru luna mai a fost organizat în luna iunie, specialiștii implicați au lipsit de la serviciul de bază în luna mai timp de mai multe zile, de aceea am hotărât transferarea lui pentru a exclude posibilele probleme,
- prezentarea modelelor de activitate a ASCHF Peresecina inițial planificată pentru luna mai a fost transferată pe luna octombrie, cauza fiind cea explicată mai sus,

- vizita de studiu preconizată inițial pentru luna iunie a fost organizată în luna mai, una din cauze fiind finisarea anului școlar în Lituania la sfârșitul lunii mai, ce ea ce nu ar permite specialiștilor noștri să cunoască experiența Centrelor de acolo,
- tabăra de vară preconizată pentru 30 iunie a fost transferată pentru 21 august, a fost găsit un local mai convenabil după preț și amplasare, care până la urmă nu a fost bun cu condițiile de cazare și alimentare,
- prezentarea Asociației AZI și activitatea de Lobby și Advocacy planificate pentru Cahul au fost replanificate din luna septembrie pentru luna octombrie din cauza lipsei în septembrie a D-nei Bacalu (care a insistat să prezinte Centrul de zi din Cahul).

5. Modificări de buget.

- *A fost bugetul inițial respectat, dacă nu, de ce?*

Bugetul proiectului a fost gestionat conform activităților propuse dar pe parcurs au fost câteva schimbări în capitolele:

- salarizare – din cauza lipsei kinetoterapeutului o parte din salariul lui a fost plătită specialiștilor (administrator și tehnician), pentru stagiile de sport au fost angajați pe contract temporar doi antrenori, din luna august pe acest salariu a fost angajată managerul CVI Olga Pleșca, a fost angajată temporar kinetoterapeutul de la Centrul SPERANȚA, în noiembrie – decembrie a fost angajată în funcție de kineto Maria Gurcova,
- editare materiale informative – din cauza organizării neeficiente a editării pliantului promoțional, prețurile de editare care au fost discutate în lunile iulie august au crescut în luna octombrie, am fost nevoiți să mărim suma plătită pentru editare,
- întreținerea CVI – a fost nevoie de procurare a materialelor de construcție pentru reparația cosmetică la CVI, au fost procurate cauciucuri de iarnă pentru microbuz, a fost procurat un aspirator în locul celui defect – toate aceste cheltuieli nu au necesitat resurse financiare adăugătoare,
- vizita de studiu – din compartimentul dat au fost alocați bani pentru vizita de studiu în Polonia – fapt ce nu a afectat plecarea în Lituania

Au fost făcute economii în capitolele: întreținerea CVI, vizita de studiu, ședințele CC, servicii de audit și taxe bancare.

6. Contacte și/sau întâlniri cu autoritățile locale, ONG-uri locale, naționale și internaționale.

În perioada raportată au fost câteva întâlniri cu reprezentanți ai altor ONG, APL, Autorități Centrale și Finanțatori:

- Două grupuri formate din reprezentanți ai ONG-urilor tinere și grupurilor de inițiativă din Chișinău și Republică au participat la un ciclu de seminare și traininguri de instruire și dezvoltare organizațională desfășurate în cadrul componentei proiectului “Centrul de Resurse”, finanțate de oficiul GTZ și Ambasada Olandei la Kiev,
- În septembrie au fost desfășurate seminare informative în domeniul reabilitării persoanelor cu dizabilități cu diferite diagnoze și de diferită vârstă condus de un grup de medici din SUA, la seminare au participat și specialiști din cadrul altor organizații din domeniu,
- Participând la competițiile de tenis și baschet în România am avut posibilitate să facem cunoștință cu experiența altor organizații din străinătate în domeniul

sportului adaptat,

- Participarea la Congresul internațional în Haag Olanda a permis stabilirea contactelor cu alte organizații din domeniul social din străinătate, în afară de această am văzut experiența a două ONG similare „KROK ZA KROKEM” în Zamosk Polonia și SGH în Sittard Olanda,
- În timpul vizitei în Lituania grupul nostru a făcut cunoștință nu numai cu lucrul ONG din domeniu dar și au vizitat APL locale care sunt parteneri ai ONG „VILTIS”,
- Împreună cu alte organizații AMM a participat în calitate de organizator a Festivalului Voluntarilor, activitate ce se desfășoară pe plan național,
- „Clovni lumii” activitate comunitară desfășurată cu susținerea DMPDC și Preturii sectorului Botanica,
- Festivalul „Corabia Speranței” organizat în parteneriat cu alte ONG și APL,
- Expoziția cu vânzare a lucrărilor persoanelor cu dizabilități în cadrul zilei 3 decembrie, sub patronajul MPSCF,
- Masa rotundă pentru Ratificarea Convenției privind Drepturile persoanelor cu dizabilități,
- Participarea reprezentanților APL locale la activitățile de Lobby din cadrul proiectului: deschiderea Clasei incluzive în Liceul A. Donici din Peresecina, deschiderea Centrului de resurse „Dizabilitate” în cadrul Centrului Comunitar, prezentarea activităților Asociației AZI și Centrului FIDANGIK.

7. Recomandări și/sau aspecte care necesită atenție specială.

Parteneriatele create în timpul proiectului au nevoie de susținere și în viitor, altfel în câteva luni vor rămâne numai posibilele comunicări prin e-mail. Însă dezvoltarea cooperării de mai departe va permite dezvoltarea accesului și implicarea mai multor beneficiari în serviciile de reabilitare. Prin întâlniri sau ședințe comune mai bine se transmite informația utilă, experiențe și posibilități noi, ș.a.

Pentru a spori calitatea serviciilor oferite este nevoie de organizare: a seminarelor de instruire specializate, vizitelor de studiu în Centrele din Moldova și cele de peste hotare (vizite organizate pentru specialiști dintr-o categorie ca de exemplu numai kineto sau psihologi și pedagogi). Centrul de resurse „dizABILITATE” poate fi utilizat în continuare de către organizații, dar și ca bază de dezvoltare a activităților de instruire în domeniu.

Implicarea părinților în activitatea Centrelor trebuie să fie mai activă și de asta depinde în mare parte de staful organizației. Astfel părinții nu să mai fie simpli beneficiari.

Pe baza observațiilor făcute în timpul taberei putem spune că Centrele din regiuni totuși nu au multă experiență în organizarea a astfel de activități. Ar fi binevenite niște întâlniri de lucru sau seminare de instruire cu mai multe organizații care organizează tabere pentru a fi discutate experiența lor, problemele și reușitele observate. La fel, pot fi organizate deja tabere mixte cu copii fără dizabilități pentru a spori procesul de incluziune.

Cred că este binevenită experiența Asociației AZI cu crearea serviciilor de reabilitare în sate, experiență care ar trebui multiplicată și în alte regiuni (poate prin intermediul proiectului de dezinstituționalizare).

Experiența Lituaniei este un model pentru Republica Moldova, în special pentru organizațiile din domeniu. Pot fi preluate metode de lucru cu persoanele cu dizabilități, precum și modalități de cooperare în domeniul dizabilității.

Activitățile de Lobby și Advocacy pot fi organizate în comun cu mai multe organizații sau în cadrul Alianței pentru Persoane cu Dizabilități. Eficiența activităților va fi cu mult mai mare, decât organizarea activităților separate.

În domeniul instruire și integrare profesională organizațiile partenere au nevoie de instruire și schimb de experiență, pentru a obține rezultate pozitive.